

Conu Alecu

(Schită)

Conu Alecu, măcar că e boer eget-beget, e de „prințipuri liberale“. Dă mîna cu ori și care;—celui mai umilit cînd vine la dînsul îi zice să-și pue căciula 'n cap și-l poștește pe scaun. Cînd se duce la moșie cu Iosif tinichigiul, ori cu Tilică fierarul, îi pune alături cu dînsul în trăsură. Odată, cînd i s'a îmbolnăvit Dincă, feciorul din casă și a intrat în spital, nu era zi să nu meargă să-l vadă și să-i ducă ba țigări, ba cite ceva de ale mîncării. Cum vă spusei, e de „prințipuri liberale“. Să te ferească însă dumnezeu să te'ntinzi mai mult decît socotește dumnealui că ți se cuvine, că numai decit ți-o tae, dar știi, scurt! Și în asemenea prilejuri chipul lui blajin și zimbitor, care îi dă o înfățișare de bătrîn bun și glumeț, așa se preface, încît nu-l mai cunoști. Mustata-i albă colilie ca și părul i se lasă în jos, sprincenele negre ca smoala i se ridică în sus, iar de sub ele sclipește o privire care te silește să faci trei pași înapoi...

În zilele în care nu e dus la vie ori la moșie, se adună cu alți ciți-va bătrîni de seama lui sub umbra teilor din grădina publică. Acolo stau de vorbă până la vremea mesei. Totdeauna are ceva de istorisit, iar ceilalți îl ascultă cu drag, că e om umblat și nimeni nu știe să istorisească mai frumos și mai cu haz ca dumnealui.

Iată-i. Risul stîrnit de căderea unui om care trecea grăbit, aduce aminte lui conu Alecu de o întîmplare.

— De ce i-o fi venind omului să riză cînd vede pe altul căzînd?... Sînt vr'o cițiva ani d'atunci, mă 'ntorceam cu nevasta de la Kissingen. Finareta, cînd o vedea pe cineva căzînd, moare... o apucă un ris de nu se mai poate stăpîni... Eram într'o gară de prin Austria. Stam amîndoi la fereastră... Un neamț înalt, mare cît un mal, venea grăbit să se urce în tren. Nu știu cum calcă și odată fleanc! se întinde cît era de lung drept înaintea ferestrei noastre;—pe urmă se scoală repede și intră în vagonul nostru. Pe nevastă-mea o apucase un ris cu istericale... și

rizi... și rizi... ridea cu lacrimi. Ii șoptesc : „Stăpînește-te dragă, asta nu se face“. Aș! mai rău. Iși pusese batista peste obraz și ridea, mă rog, de să clătina vagonul...

Cei șase bătrîni care ascultă pe conu Alecu rid și ei de se topesc. Ei cunosc pe coana Finareta și știu cît de drăgălașă e cînd ride, pînă și acum la bătrînețe.

În vremea asta se apropie doctorul Clopotescu, băiat bun de altminteri, dar cam prea îndrăsneț și adresîndu-se către cei care ascultau, le zice, bătînd pe umeri pe conu Alecu :

— Ce palavre vă mai spune boerul de rideți cu atita poftă ?

De-odată chipul rizător al lui conu Alecu se schimbă, dar știi ? la moment : mustața albă i se lasă în jos, sprincenele negre se urcă în sus,—aruncă mîna de pe umăr și cu o privire care face pe doctor să se retragă trei pași :

— Mă rog, rudă nu mă știu cu dumneata ;—de copilărit împreună n'am copilărit ; atunci se vede că-ți sînt dator ceva, de mă bați pe umeri și mă faci palavragiu ; că numai *cui cști dator, te ia peste picior*. Ce-ți sînt eu dator dumitale ?

Și duce mîna la buzunar să-și scoată portofelul.

Îndrăzneț e doctorul ; dar sub privirea dreaptă a conului Alecu e greu să nu-ți pierzi piuitul, mai ales cînd, pe chipul nici unuia din cei de față nu vezi vre-o încurajare. Bilbie cîteva cuvinte și pleacă incurcat.

— Fie, că bine i-o făcuși coane Alecule !

— Ei ! comedia ciorilor !... Imi pare rău că i-o făcui, dar te silește.

Asta e cusurul băeților ăstora : buni, deștepți, or fi știind carte multă, dar nu știu să se poarte. Nu se mai uită că ești cu părul alb. Pac ! pac ! mă bate peste umeri și mă face palavragiu. Păi aș putea să-i fiu bunic, bată-l pustia. Asta e ca istoria cu Hristache Glavă ; d'ăia'l întrebai cît îi sînt dator.

— Dar ce istorie e aia, coane Alecule ? întrebă unul.

— Nu v'am spus'o ?

A mai spus'o, dar ori c'au uitat-o, ori că le place cum o spune conu Alecu, răspund toți într'un glas :

— Nu.

Conu Alecu, inseninat la față, de parcă n'a fost de cînd lumea supărat, incalecă pe un scaun și povestește :

— Trebuie să-l fi cunoscut dumneavoastră.... Bulgarul ăla, de umbla în mijlocul verii îmbrăcat în haine groase de dimie, legat la gît și'n cap cu o gogeamite birsană de căciulă fumurie.

Dumneata trebuie să-l știi, că ședea lângă dumneata, colo, peste drum de hanul roșu. Unul mare-mare cu mustățile tunse. Când vorbea, te uita în urma lui să vezi ce copil a vorbit. Nu-ți venea să crezi că vocea aia pițigăiată a ieșit din trupul lui. Să iei un trombon d'alea marile dela muzică, să-ți umfli bucele, să suflă cu putere și să sune: piiii! ca o piculină,—așa impresie îți făcea când îl auzeai vorbind.... E! ăsta era feciorul unuia Glavă, pripășit pe la moșia lui unchi-meu. Era cu vr'o cițiva ani mai mic ca mine. Țiu minte că-l trimetea unchi-meu la tata cu donicioarele de smeură;—venea cu picioarele goale. Dela o vreme nu mai știeam de el,—il pierdusem din vedere, când, hăt! peste vre-o douăzeci și mai bine de ani, m'am pomenit cu el la mine, ca să-i dau un petic de pădure de pe moșia mea. I l'am dat. D'atunci, om muncitor, i-a mers bine. Pământ nu putea să cumpere că era străin, dar îi mergea vestea că are bani. Imi părea bine că s'a pricopsit, săracul. Altminteri cuviincios, respectuos, trebuia să-i zic de trei ori: «șezi jos», când venea pe la mine, ca să se holărască să se așeze pe marginea scaunului.... Intr'o zi mă pomenesc cu vărul meu Vasilache Matraca.

— L'am cunoscut; de la Ploești... întrerupe unul.

— Țăla. Aman-zaman! să-l împrumut cu patru mii de lei. Eu bani n'aveam la mine, trebuia să mă duc la București să iau de la depunere. Nu și nu, că lui îi trebuia chiar atunci. Mă gindeam de unde să-i găsec napristan, când, cum eram în pridvorul casii, văd trecind pe uliță pe Hristache bulgarul. Îi bat în geam și se urcă sus. Zic: «Domnule Hristache, nu ți se întâmplă dumitale patru mii de lei în bani până luni, când m'oi duce la București să ți-i aduc?» Zice: „Ba da“; și-mi aduce patru mii de lei pe care i dau lui vărul Vasilache. Iau condeiful și-i dau o chitanță, pe cum că am primit de la el 4000 de lei cu soroc peste cinci zile.

Ca naiba! duminică imi vine vierul de la vie cu știre că s'a aprins magazia. Luni nu m'am putut duce la București, nici Marți... Marți seara întilnesc pe Hristache al meu. Zic: „Iartă-mă că nu m'am putut ține de cuvânt, c'a trebuit să mă duc la vie“. Unde mă scutură de mină și-mi răspunde: «Nu face nimica frate.» Mă uit la el... Mi s'a părut cam băut; n'am zis nimic.

A doua zi începea curtea cu juri și președinte nebunul ăla de Verusi, care te osindea la amendă și nu vrea să știe. N'am putut să plec nici Miercuri, nici Joi... Vineri mă întilnesc iar cu bulgarul. Zic: „Iaca și iaca de ce n'am putut pleca la București“.

Ei ! ce credeți dumneavoastră ? atunci am înțeles eu temeiul vorbii tatii (dumnezeu să-l ierte !):—*cui ești dator te ia peste picior*. Bulgarul, nici una nici alta, mă bate peste umeri, așa cum mă bătuse doctorul : «Nu face nimica, nene Alecule». Auzi dumneta : Nene Alecule, el mie !!! Ptiu !

— Ei și ce-ai zis ? întreabă unul.

— Nimic. M'am întors repede acasă, cu gândul să apuc trenul... era prea târziu ! Toată noaptea uite așa m'am perpelit. Măcar că trenul pleca tocmai la 8, m'am sculat și m'am îmbrăcat de la 5, de grijă să nu-l scap. Nevastă-mea : «Lasă că te-oi duce luni ; te condamnă Verusi la amendă». Ași ! Să fi știut că mă condamnă la închisoare și tot plecăm... De când sînt nu mi s'a părut că umblă trenul mai încet ca la întoarcere. Imi venea să sai din el, s'o iau la fugă, s'ajung mai repede acasă. Cum am sosit, seara la 9, zic vizitiului : „Nu deshăma și du-te peste drum de hanul roșu la Hristache bulgarul și adu-l încoace. Să-i spui c'am zis eu să aducă și o chitanță”. S'a întors trăsura fără el ; se culcase. Trimet pe fecior : „Acu să mi-l aduci ! Să nu vii fără el”. In sfîrșit după o jumătate de ceas de așteptare sosește.— «Ce e cocoane Alecule ?» Zic : „Șezi jos și scoate chitanța”.— «Dar de ce atîta grabă ?» — «Șezi», zic. «Uite patru mii de lei. Uite și zece lei dobînda. Douisprezece la sută fac la 4000 pentru un an 480,— pentru o lună 40,— pentru o săptămînă 10 ; mai poftim și zece lei pe d'asupra». Se uita la mine nedumirit. Zic : «Acum să-ți spui și pentru ce atîta grabă. Nu vreau ca miine cînd mă-i întilni să-mi zici pe nume, că alaltăeri mi-ai zis „frate”, ieri „nene Alecule” și miine, dacă n'apucam să-ți plătesc acum, imi ziceai «Alecule» sadea și nu-mi place. Eu nu zic pe nume decît slugilor mele, încolo la nimeni. Ii vrea de-aci încolo să fii politicos și cuviincios ? bine, te primesc ca până acum cu dulceață și cu cafea ; nu ? Sănătate ! nu te cunosc, nu mă cunoști... Te-așteaptă trăsura la capul scării, poftim». D'atunci n'a mai dat pe la mine ; cînd îl întilneam mă saluta și trecea pe partea ailaltă...

Așa și cu firfisonul ăsta. Imi pare rău că i-am tăiat o ; dar iar mă gîndesc că dacă nu i-o faceam așa, miine mă bătea peste pîntice, poimine mă trăgea de mustață... Buni băeți, ăștia din ziua de azi... deștepți... or fi știind carte multă, dar nu știu să se poarte. Nu se uită la tine că ești cu părul alb. Pac ! pac ! te bate peste... Maică Precistă, doamne !...

Ioan Al. Brătescu-Voinești